

MOPROF MS MAKHANYA, HLOOHO YA SEKOLO LE MOTLATSI WA

TJHANSELARA

YUNIFESITHI YA AFRIKA BORWA

HO REHELLA MEHAHO E MERARO

ZK MATTHEWS GREAT HALL

La 21 PHATO 2019

Motsamaisi wa Lenaneo, mokgatlo wa hajwale wa botjhaba ba Afrika o fumana metso ya ona ho thehweng ha Seboka sa Botjhaba sa Botswallwa ba Afrika Borwa(SANNC), hamorao ANC, ka selemo sa 1912.

Ke hatisa “ya hajwale”, hobane mokgatlo wa botjhaba kontinenteng ya Afrika, o na le nalane e telele eo ho yona batho ba bangata ba timetseng nakong ya kganyetso kgahlanong le tiholo ya bokolone, bakeng sa tokoloho ya Afrika le batho bohle ba yona.

Ho qala, pele motheong wa naha le ho fihlela meeding e entsweng Sebokeng sa Berlin sa 1884-5, mokgatlo wa botjhaba o ne o tla fetoha wa dinaha tsa Afrika ka tlhaho. O ne o sena ho kenyelletsa feela ntshetsopele ya dikgokahano kahare le hara ba kontinenteng. O ne o kenyelletsa le ba bang bohle ba neng ba dula ka ntle ho kontinente.

Ke ka moelelo ona WEB Du Bois a ileng a qala boiteko ba ho theha mokgatlo wa dinaha tsa Afrika, o neng o etelletswe pele ke Maamerika a Mafrika pele, ho fihlela Seboka sa Manchester sa 1945, se neng se hlophisitswe ke Kwame Nkrumah le George Padmore, moo ho ileng ha e ba le phetoho ya mokgatlo hore o be matsohong a ba kontinenteng ya Afrika.

Ho wa ruta hore Seboka sa Manchester se etsahetse selemo kamora ho thehwa ha Lekgotla la Batjha la ANC ka selemo sa 1944, ke ba bang ba ba latelang, Anton Lembede, Nelson Mandela, Oliver Tambo, Ashby Mda le Walter Sisulu.

Jwalo ka ha babuelli ba molao ba ka tjho, ho bohlokwa ho totobatsa hore ho thehwa ha Lekgotla la Batjha la ANC e ne e le phetoho katamelong e akaretsang e sebedisitsweng ke ANC ho fihlela ka nako eo - ho tloha boipiletsong ho ya boipelaetsong.

Ho tloswa ha tsebo ya bokolone Afrika

Motsamaisi wa Lenaneo, ke hlahisitse nalane ena e kgutshwane ka boomo ho beha mokete wa kajeno ka hare ho boemo ba nalane. E ne e le ka hara diketsahalo tsena tse fetohang nalaneng ya ntwana ya tokoloho moo ditlhoko tsa ho tloswa ha tsebo ya bokolone kontinenteng ya Afrika di ileng tsa boptjwa.

Seo phetoho ya 1944 e se entseng, le tshusumetso e tobileng ya Lembede, e ne e le ho kenya bonyane dikarolo tse pedi tseo e kanna yaba di ne di fokola ho fihlela ka nako eo.

Ya pele e ne e le ho hokahanya dintwa tse mona hae le ntwana akaretsang e phehelliswang ke Maafrica kontinenteng yohle, hape, lefatsheng ka bophara. Ntwana ya tokoloho. Lembede ka hona e ne e se feela mmuelli wa dinaha tsa Afrika ka tlhaloso e pharalletseng ya lentswe lena, hape e ne e le mmuelli wa matjhaba.

Ya bobedi ke hore Lembede o ile a hatisa tlhoko ya hore Maafrica a itokolle ho kgahlweng ho hlabisang dihlong ha Yuropa le hore ba qale ho ithorisa ka nalane ya bona le seo ba leng sona, seo hamorao Ngugi wa Thiongo a ileng a se bitsa ho tloswa ha tsebo ya bokolone ha kelello.¹

Ke ka lebaka leo mokete wa kajeno o hokahanang le nalane ya ho tloswa ha tsebo ya bokolone kontinenteng ya Afrika - morero oo rona Yunifeshing ya Afrika Borwa le, diyunifeshi tse ding naheng ena, re o latetseng dipontshong tsohle tsa ona.

¹ Ngũgĩ wa Thiong'o. 1986. *Decolonising the mind: the politics of language in African literature*. London: James Currey.

Bangodi ba bangata ba bontshitse hore, nako e telele kamora hore folakga e ntjha ya ho tshwaya boipuso e phahamiswe, dinaha tse ngata kontinenteng di ntse di le tlasa bokolone. Sengodi sa pele sa ho bona ketsahalo ena e ne e le Kwame Nkrumah ka boeena, ya ileng a bitsa boemo bona ba ditaba bokolone bo botjha. Bangodi ba bang le babuelli ba thehile maikutlo a bona hodima a Nkrumah kamora moo.

E nngwe ya dipontsho tsa boemo ba bokolone bo botjha, jwalo ka ha Nkrumah a bo bitsa, kapa ditlwaelo tsa bokolone, jwalo ka ha bo-ratheori ba morao-rao ba bobuelli ba sekolo sa ho tloswa ha tsebo ya bokolone ba bo bitsa, e sebakeng sa tlhaho ya tsebo eo diyunifesithi di e hlahisang.

Ha se feela hore tsebo e hlahiswang ke diyunifesithi tsa rona e ntse e tsitsitse ho ditsebo tsa Leboya, ho tshwantshetsa ho tsamayang le tlhahiso ya tsebo le phetiso ho boetse ke katamelo ya Leboya.

Maemong a rona, jwalo ka Afrika Borwa, tsebo e jwalo ke mofuta wa bokolone le aparateiti. Ka hona, hwa utlwahala hore ha re ntse re tswela pele, eseng jwalo ka yunifesithi feela, empa jwalo ka naha kaofela, ho tlosa mafa a bokolone le aparateiti ho rona, re lokela ho sebetsana le bothata ba ho tshwantshetsa. Maemong ana, ho tshwantshetsa ho jwalo ho bonahala ka sebopeho, hara a mang a mangata, a mabitso a mehaho, diholo le dikamore tsa ho rutela.

Motsamaisi wa Lenaneo, re kgethile tsela ya ho reha mehaho ya rona botjha, re tseba hantle ebile re e na le kutlwisiso e tebileng ya hore taba eo e ka hlahisa dipuisano tse matla ebile e na le maikutlo a tebileng. Empa sena ke sebopeho sa tokoloho. Ha ho mohla se leng monate.

Empa, ke ofe moralo wa rona wa kgopolo o tsebisang katamelo ya rona ya ho reha mehaho ya rona mabitso botjha?

Ho etsa sehopotso sa sefika sa dibaka

Bakeng sa ho dumellana ha melaetsa ya ka, ntumelleng hore ke phete karolo ya seo ke se buileng kgweding e fetileng, ha re ne re reha Ofisi ya Rona ya KwaZulu-Natal, Thekong botjha, ho mohaho wa Smiso Nkwanyana.

Ke ile ka bua ka Simanga Kumalo, ya bonang ho rehwa botjha ha dibaka e le ho etsa sehopotso sa sefika sa dibaka. Ka sena, o bolela 'ho thehwa ha ditshwantsho tse bonwang, matshwao le boteng, ho rehwa mabitso ha diterata, ho thehwa ha ditshwantshetso ka tshebediso ya mabitso a baetapele ba hlahelletseng, ba thusitseng ho tlisa puso ya

demokrasi, e le hore batho ba ka boloka mohopolo wa nalane ya toropo le ditsela tsa dipolotiki tseo e bileng le tsona".²

Empa na see ke sona feela ka ho etsa sehopotso sa sefika sa dibaka?

Nka hanyetsa hore, leha e le hore mohopolo wa Kumalo o na le molemo, ke o lekanyeditsweng. Bofokodi bo ka sehloohong mohopolong wa hae ke hore o fokoletsa ho rehwa botjha ha ditoropo, diterata le mehaho ho hore feela ke "ho boloka mehopolo e itseng."

Ho rona, ho rehwa ha mehaho ho mabapi le ho theha theo e ntjha.

Jwang, motho a ka botsa?

Ho etsa sehopotso sa sefika sa dibaka UNISA: Hore na re ho utlwisisa jwang le ho sebetsana le hona jwang

E le hore re utlwisise hantle hore na hobaneng re hloka ho reha botjha e meng ya mehaho ya rona, ha re nahaneng hore na re tswa kae re le naha, empa haholo-holo, re le yunifesithi.

Ha re keteka dilemo tse 146 tsa ho ba teng ha Yunifesithi ya Afrika Borwa, re jere lefa le kopaneng la monyetla le kgethollo. Sa rona ke nalane ya ho etsa hore ho be le "menyetla e lekanang" e fumanehang

² R Simanga Kumalo. 2014. Monumentalization and the renaming of street names in the city of Durban (Ethekwini) as a contested terrain between politics and religion. *New Contree* 70: 219-250.

bakeng sa batho ba sebetsang, ba batlileng ho ntshetsa pele mesebetsi ya bona mme kahoo ba ntlafatsa maphelo a bona.

Ka lehlakoreng le leng, nalane yona eo jwalo ka yunifisithi ha e ya kwahelwa ke tlotla kaofela. Ebile, ba bangata ba tla dumellana le nna hore kahare ho sebaka sa monyetla o lekanang e ne e le theo e neng se tletse tokelo ya bokolone.

Ke bua sena jwalo ka e mong wa barupedi ba pele ba batsho theong ena, Lekaleng la Dipuo tsa Afrika, mme ho isa tekanyetsong e fokolang, Lefapha la Dithuto tsa Bodumedi, eo mohopolo wa hae wa hoba hara ba fokolang o ntseng o le motjha.

Ho rona, ka hona, ho etswa ha sehopotso sa sefika sa dibaka ho ka ba mabapi le ditaba tse pedi. Taba ya pele, e mabapi le ho lokisa ho hloka toka ha nako e fetileng le ho beha sebakeng sa seo boitlamo bo kopanetsweng ba ho se phete ho hloka toka ka mokgwa ofe kapa ofe. Kahoo, mohato wa ho reha mohaho botjha, kapa karolo efe kapa efe ya mohaho, ho fana ka maikutlo a hore nalane ya ona e ne e kanna ya ba e susumeditse ke tlwaelo ya ho hloka toka kgahlanong le karolo e le nngwe ya baahi, ha ho ntse ho nkwa lehlahore la le ho tshehetsa nalane ya karolo e nngwe.

Ka ho rehellla mehaho ena kamora ba bang ba batho bao maphelo a bona a bontshitseng takatso ya ho kenyelletswa, re phatlalatsa hore ya rona e tla ba yunifesihi e lwanelang hore mamati a yona e be a bulehileng bakeng sa bohle, ho sa tsotellwe morabe wa bona, sehlopha, bong kapa tumelo.

Lebaka la bobedi leo ka lona re kgethileng a mang a mabitso a seng a fumanaha ho rehellweng ha mehaho ya rona e mengata, ke hore, re le setjhaba sa yunifesihi, re ka qala ho ikenya ka hare ho nalane ya naha ena.

Ke tumelo ya rona e tiileng ya hore katamelo ena ya ho qetela, e tla lebisa ho setjhaba se ikamahanyang le yunifesihi, mme e se ho e bona le ho sebetsana le yona feela e le tora ya manaka a tlou e sa fihlelleheng.

Ka ho reha mehaho ya rona botjha, ha re bolele hore bao mabitso a bona a bileng teng mehahong ena ka dilemo tse ngata, ha ba ka ba ba kenya letsoho ho seo Yunifesihi ya Afrika e leng sona kajeno. Ke nnete, palo ya buka ya Moprofesa Andrew Mason, *Unisa 1873 – 2018: Ho etswa ha yunifesihi ya thuto ka ngollano*,³ e fana ka maikutlo a hore kaofela ba kentse letsoho ho seo UNISA e bileng sona.

³ Manson, A. 2018. *Unisa 1873-2018: The making of a distance learning university*. Pretoria, Unisa Press.

Bukeng ena, Manson o supa kamoo bao e neng e le batlatsi ba ditjhanselara ba pele ba yunifesihi ba neng ba na le matla le bofokoli ka bobedi. O tswela pele ho hlakisa kamoo yunifesihi, jwalo ka ditheo tsohle tse ding ka hare ho naha, nakong eo, e iphumaneng e tlameha ho kenya tshebetsong maano le ditlwaelo tsa aparateiti, leha e kanna ya ba e ne batla ho etsa se fapaneng. Ena ke nalane e hanyetsanang le e bohloko ya yunifesihi ena.

Anton Lembede

Jwalo ka ha ke bontshitse pejana, ya rona ke nalane ya ho bula mamati, le ho a kwala ka thata ka nako e tshwanang. Ke nalane ya ho amohela Lembede e le moithuti ya ithutelang degri ya hae ya batjhelara, eo e le nngwe ya tsona e neng e le LLB, le hore a tswela pele ho phethela degri ya hae ya masters ka selemo sa 1945, ka phuputso eo sehlooho sa yona e neng e le, *Kgopolo ya Modimo jwalo ka ha e hlalositse, kapa jwalo ka ha e hlaha mangolong a bo-rafilosofi - ho tloha ho Descartes ho fihlela kajeno*. Eo e ne e le nako eo ka yona diyunifesihi di neng di amohela feela palo e nyane ya baithuti ba batsho, re sa le bale ho se ba tlohelle hore ba tswelle pele ho fihlela kapa ho phethela dithuto tsa lengolo la post-graduate.

Leha ho le jwalo, Lembede a ka be a ile a tobana le taba ya hore barupedi bohle ba hae e ne e le ba basweu mme boholo e le banna;

ka hona, ba sa mo fe sebaka sa ho itlhalosa ka botlalo kamoo a neng a ka rata. Ke nahana hore, a ka be a sa etsa diphuphutso hodima Descartes, haeba a ne a ka ba le kgetho, empa a ka be a thehile metheo ya pele ya Filosofi ya Afrika kapa Thuto ya Bodumedi ya Ba batsho, jwalo ka ha re di tseba kajeno.

Boemo le ho tsebisa Winnie Madikizela-Mandela

Motsamaisi wa Lenaneo, boikemisetso ba rona ba ho tlosa tsebo ya bokolone diyunifesithing tsa rona, ho kenyelletsa ho bua ka dipontsho tse kang ho rehellwa ha mehaho, bo fumane kgothatso ho tswa mekgatlong ya baithuti ya #RhodesMustFall le #FeesMustFall.

E ne e le ka mekgatlo ena moo baithuti ba ileng ba qala ho ipiletsa dikgopolong tsa Lembede, Frantz Fanon, Steve Biko, Ngugi wa Thiongo le ba bang ba bangata, e ileng ya re thahasellisa ho tobana le nako ya rona e bohloko e fetileng mme re qale ho ba le diyunifesithi tsa Afrika, eseng feela diyunifesithi tse Afrika.

Boikemisetso ba baithuti ba ho ntshetsa pele dintwa tsena bo ile ba baka moya o ileng wa hlahisa ho phahama ha Mme Winnie Madikizela-Mandela, mosali e monyane, ya neng a sa fuwe monyetla wa ho ba mme ya tlwaelehileng ho bana ba hae.

Jwalo ka mme e monyane, ho ne ho se ho ntse ho e na le matshwao a bontshang tlhokomelo le mamello tsa hae. E ne e le motataisi wa tshepo bakeng sa batho ba batsho, mosebeletsi wa setjhaba wa pele wa motho e motsho nakong eo batho ba batsho, mme basadi ba batsho ka ho kgetheha e neng e le feela “babetli ba patsi le ba kang metsi”.

Ka nako eo, basadi ba batsho ba neng ba behetswe feela hore e ka ba basebetsi ba malapeng le basebetsi ba mapolasing, Mme Winnie Madikizela-Mandela o phepheditse ditlwaelo ka ho ba mosebeletsi wa setjhaba wa pele e motsho kahare ho naha.

Empa ena e ne e se tlwaelo ya pele eo Mme Winnie Madikizela-Mandela a ileng a e phephetsa. A ka be a ile a kgetha “boiketlo” ba ho ba setho sa sehlopha se phahameng sa batho ba batsho ka nako eo. Ke qoba polelwana e reng sehlopha se bohareng ka boomo, hobane ke taba e iqapetsweng ho re batho ba batsho e ka ba ditso tsa sehlopha se bohareng, ka tsela e tlwaelehileng, tlasa aparateiti. Mme Winnie Madikizela-Mandela o ile a hana maraba a bokgoni boo.

Ho ena le hoo, o ile a kgetha tsela e bohloko ya ho ba, jwalo ka ha Walter Rodney a bolela dilemo tse ngata hamorao sebakeng se

fapaneng, "ho phela le batho ba habo".⁴ Oo e ne e le moya o sa sisinyeheng wa Mme Winnie Madikizela-Mandela oo ka ona a hanneng ho latela ho lelekwa Brandfort, ka ho bokella setjhaba sa moo hore se hahe keretjhe le tleliniki bakeng sa mafutsana.

Bohloko bo sa feleng bo utlwiweng ke Mme Winnie Madikizela-Mandela ke ha a qeta matsatsi a 491 teronkong, ao boholo ba ona a neng a le moo a kwalletsweng a le mong.⁵ Le pelo e thata ka ho fetisia e ke se mamelle ho se robehe ha e bala ka tlhekefetso e ileng ya fumanwa ke mosadi enwa ya kgabane.

Mosebetsi wa hae o tswelang pele le boitlamo nakong ya bofetohedi ba 1976 le bonngwe bo tsitsitseng le batho ba hae, hofihlela ha a hlokahala, di ngotswe hantle mme di lokela ho fumana tlhokomelo e eketsehileng ya borutehi le bongodi.

Ke ka lebaka lena, re le theo, re batlang ho etsa sehopotso le ho etsa sefika sa sehopotso sa lebitso la hae bakeng sa meloko e tlang.

Empa, hobaneng re ka rehella mehaho ya rona e mmedi kamora Lembede (laeborari) le Mme Winnie Madikizela-Mandela (mohaho o ka sehloohong, matlo a makala a thuto)?

⁴ Rodney, W. 2019[1969]. *The groundings with my brothers*. London: Verso.

⁵ Madikizela-Mandela, W. 2014. *491 Days: prisoner number 1323/69*. Athens (Ohio): Ohio University Press.

Moelelo wa Lembede le Madikizela-Mandela

Ho tloha ka dintho tse nyane tseo ke di boletseng ka baemedi bana ba rona ba babedi ba matla ba ntwana ya rona mme, ehlile, hobane ho ke ke ha kgoneha ho etsa toka ho mafa a bona ka metsotso e ka tlase ho e mashome a mararo, ho lokela ho hlake hore dikarolo tse ngata dia hlahella.

Karolo ya pele mabapi le Lembede le Mme Winnie Madikizela-Mandela ke hore ba ratile le ho baballa thuto. Ba ile ba phephetsa ditlwaelo, ho fumana thuto ka nako eo batho ba batsho ba neng ba hanelwa le ho nyahamiswa ka thata ho fumana thuto, haholo-holo thuto e phahameng.

Ka ho etsa sehopotso sa mabitso a bona, re batla ho tiisa kamano dipakeng tsa baemedi bana ba matla le ntwana ya ho fihlella thuto ke batho bohle ba batjha ba naha ena.

Karolo ya bobedi e hlahang, eo ke seng ke buile ka yona ke hore Lembede le Mme Winnie Madikizela-Mandela ba hanetse ho hohelwa ke maemo a hodimo ao sehlopha sa batho ba sebetsang a neng a na le ona, a neng a ka etsa hore ba iphapanyetse tlokotsi ya batho ba bona mme ba shebane feela le bona le malapa a bona. Ehlile, seo se

ile sa tla ka theko e kgolo le e bohloko. Re moo re leng teng re le setjhaba ka lebaka la boitelo ba bona le ho iketsa sehlabelo ha bona. Ba lokelwa ke tlotla ho tswa ho rona re le setjhaba.

Karolo ya boraro eo ke lakatsang ho e totobatsa e bontshang sebopeho sa Lembede le Mme Winnie Madikizela-Mandela ke hore ba sebedisitse thuto ya bona ho phahamisa boikutlo ba batho ba bona. Lengolo le tummeng hona jwale la mophonyohi wa dipolao tse sehlooho ho setsebi sa thuto, Haim Ginott, le akaretsa maikutlo a tlhokomelo a nkilweng ke Lembede le Mme Winnie. Le baleha tjena:

Mosuwe ya Ratehang,

Ke mophonyohi wa kampo ya ditlhoriso. Mahlo a ka a bone seo ho seng motho ya lokelang ho se paka: dikamore tsa kgase tse hahilweng ke baenjiniere ba rutehileng, bana ba fuwang tjhefo ke dingaka tse rutehileng, masea a bolailweng ke baoki ba kwetlisitsweng, basadi le masea a thuntsweng le ho tjheswa ke baithuti ba sekolo se phahameng le ba koletjheng. Kahoo, ke belaetswa ke thuto. Kopo ya ka ke ena:

thusang baithuti ba lona hore e be batho. Boiteko ba lona ha bo wa lokela ho hlahisa dibata tse tshabehang tse rutehileng, ditlokotsebe tse nang le bokgoni, ba etsang diketso tse senang boitshwaro ba rutehileng. Ho bala, ho

*ngola, ho bala ka dipalo ho bohlokwa hafeela ho sebeletsa ho etsa hore bana ba rona e be batho.*⁶

Se boletsweng lengolong lena, le bohlokwa ba sona ho rona kajeno, ke hore tsebo le takatso ya botho ha dia lokela ho arohana. Tsebo, ka hona thuto, e nepahetse ebile e bohlokwa ha feela e re etsa batho. Tabeng ya naha ya rona, ha latela nalane ya yona e bohloko, moo "tlolo ya molao kgahlanong le botho" e neng e le molaong mme e sebediswa, thuto e lokela ho sebediswa ho re etsa batho hape. Jwalo ka ha Steve Biko a boletse, ntwana e kgahlanong le aparateiti e ne e reretswe ho fa Afrika Borwa mpho e kgolo ka ho fetisisa e ka kgonehang - sefahleho se nang le botho bo eketsehileng".⁷

Ke tshepo ya rona hore mabitso ana a mabedi a tla re thusa ho kenya, ho baithuti ba rona, kutlwisiso e tebileng ya thuto le hore e lokela ho sebediswa jwang bakeng sa ntshetsopele ya botho.

Moprofesa Nkoana Simon Radipere

E ne e le lerato lena la thuto, ho nyefola ha ditlwaelo le boinehelo ho batho ba bona, tseo Lembede le Mme Winnie Madikizela-Mandela ba bileng le tsona le ho di bontsha, tse ileng tsa susumetsa Moprofesa wa

⁶ Anonymous holocaust survivor, quoted in Ginott, HG. 1972. *Teacher and child: a book for parents and teacher*. London: Macmillan

⁷ Biko, S. 1978. *I write what I like*. Oxford, Heinemann Educational Publishers.

rona Nkoana Simon Radipere. Moithuti e monyane ya itetseng, eo jwalo ka Lembede, a ileng a shwa pele ho nako ya hae.

Palo e sa phethahalang ya mosebetsi wa botsebi wa Moprofesa Radipere e bontsha hore se seng sa dibaka tseo a tsepamisitseng maikutlo ho sona ke kamano dipakeng tsa tshusumetso le tshebetso ya ho qetela ya khamphani ya kgwebo, haholo dikgwebo tse nyane.

Tlhokomelo ena e bohlokwa, ka ha e fana ka maikutlo a hore ho sebetsa ka thata ho bohlokwa, haeba re tla atleha ho fetola maruo a naha ya rona.

Se hlahang hape mosebetsing wa Moprofesa Radipere, ke kameho ya hae e tebileng bakeng sa maemo a phedisano ya dipolotiki le phedisano ya moruo ao beng ba dikgwebo tse nyane ba sebetsang ho ona. Karolo ena, ka mokgwa oo e neng e le kateng, ke yona e tiileng le ho bontsha lerato la naha ka ho fetisisa, ka moelelo wa hore ha e na tjantjello ya ho romella tjhelete ka ntle ho naha. Empa e le hore, e tobana le mathata a mangata, kaha leano le bonahala le tsotella ditlhoko le ditshabo tsa dikhamphani tse kgolo tsa dinaha tse ngata.

Naha e tla etsa hantle ha e ela hloko mosebetsi o jwalo ka wa Radipere, ka ho etsa matsapa a ho ntlafatsa lekala la dikgwebo tse

nyane le ho tshehetsa bo-rakgwebo ba tlang, ba batlang ho kenya letsoho ka matla ho hodiseng moruo wa naha.

Ponahatso ena e sa phethahalang mabapi le bophelo ba Moprofesa Radipere e tla ka nako eo naha ya rona e leng mateanong a ditsela. Batjha ba koptjwa ho latela mosebetsi o boima le boinehelo boo Moprofesa Radipere a bo bontshitseng. O bontshitse ho hloka boithati ka ho kwetlisa bafuputsi ba se nang boiphihlelo le ho fana ka nako ya hae ho thusa eseng feela ba thutong ya hae ya mantlha, Bohwebi, empa le dikoletjheng tsohle.

Re boetse re kopana ka nako eo, re le yunifesithi, re batlang ho ba le diprofesa tse ngata tsa batho ba batsho koletjheng eo Radipere e neng e le setho – Disaense tsa Moruo le Tsamaiso. Tshehetso ho barupedi ba banyenyane ba nang le boikemisetso le ho phahamiswa ha bona hamorao, hodima tshebetso e ntle haholo ya bona, ho tla re thusa ho fihlela sepheo sa rona sa ho fetola yunifesithi hore e be sebaka seo bohle ba utlwang ba amohelehile mme ba kgothaletswa ho sebetsa ka thata.

Takatso ya hae e matla e ne e le e ke keng ya sisinngwa mme sena se ne se etsa hore a tle mosebetsing leha a ne a sa phela hantle, e leng seo ka bomadimabe se ileng sa etsa hore a wele le ho inehela monyakong wa mohaho oo koletjhe ya hae e neng e le ho ona.

Rea tshepa hore mohlala wa hae o tla sebetsa e le tshusumetso ho ba bangata ba lakatsang le ho ba le monyetla wa ho fihlella le ho feta bophahamo boo a bo fihletseng.

Qetellong

Motsamaisi wa Lenaneo, ke pono ya rona e nahanisitsweng le tshepo hore mohato oo re o nkang kajeno o tla eketsa ho tse ngata tseo re tlamehang ho di feta ho leba ho yunifisithi ya Afrika e fetotsweng tshebeletsong ya botho. Katamelo ya rona e tla ba e nang le ditsela tse ngata tse fapaneng tse tla kenyelletsa:

- ho fetola thuto ya tsebo, tsebo le boithuto
- ho fetola setso sa theo – e le moo ho rehellwa ha mehaho ho welang teng – ha re lwanela ho hlahisa ho tshwantshetsa ho hotjha
- ho nahana botjha ditsamaiso le maano
- ho nahana botjha puso, boetapele le taolo
- ho phahamisa puisano bakeng sa phetoho

Re lakatsa ho leboha malapa a Anton Lembede, Mme Winnie Madikizela-Mandela le Moprofesa Radipere, ka ho re dumella ho etsa dihopotso tsa mabitso a baratuwa ba bona. Rea leboha ka ho ba arolelana le rona. Re tla atolosetsa ho arolelana ha mabitso a bona ho setjhaba, kontinente le lefatshe.

Kea leboha!